Preţul forfetar: între rigoarea textului legal şi flexibilitatea interpretării

Diana COCIAŞ
Avocat Partener
SCA Ivan şi Asociaţii

Cristina IVAN
Avocat Coordonator
SCA Ivan şi Asociaţii

Principiul preţului forfetar este bine înrădăcinat în practica achiziţiilor publice din România, fiind consacrat atât în Codul Civil, cât şi în modelele contractuale utilizate timp de peste două decenii. Astfel, art. 1867 alin. (1) Cod Civil este categoric: "*Beneficiarul nu poate cere o diminuare a preţului global motivând că lucrarea a necesitat mai puţină muncă ori a costat mai puţin decât s-a prevăzut*".

În această perioadă, România a aplicat pe scară largă modelul FIDIC Galben, în care Sub-clauza 14.1 din Condiţiile Generale consacra fără echivoc caracterul forfetar al contractului: „*Preţul Contractului va fi Valoarea de Contract Acceptată ca sumă forfetară şi va face obiectul unor actualizări în conformitate cu prevederile Contractului*".

Şi instrucţiunile ANAP emise în legătură cu acest aspect clarificau că în contractele de proiectare şi execuţie "contractantul este de acord ca pentru un preţ forfetar (fix) să realizeze toate operaţiunile/lucrările necesare îndeplinirii fiecărui jalon, riscul de cantităţi fiind preluat, prin urmare, de contractant". Odată cu adoptarea HG nr. 1/2018 prevederile în acest sens au părut că devin şi mai explicite, fără a lăsa loc de interpretări. Sub-Clauza 45.1 stabileşte fără echivoc că "*Valoarea Contractului va fi Preţul Contractului ca sumă forfetară*", iar Sub-Clauza 49.1 pare să închidă orice discuţie: *"Preţul Contractului, cu excepţia Sumelor Provizionate, reprezintă o sumă forfetară*" şi stabileşte în termeni expliciţi că "*Antreprenorul nu va fi îndreptăţit să solicite o creştere a sumei forfetare invocând motivul că lucrarea sau serviciul a necesitat mai multă muncă sau a costat mai mult decât anticipat iniţial, şi, de asemenea, Beneficiarul nu va fi îndreptăţit să solicite o diminuare a preţului forfetar invocând motive opuse celor menţionate mai sus*".

Totuşi, chiar în aceeaşi HG 1/2018 s-a strecurat şi Sub-Clauza 49.2[1], care introduce o "metodă alternativă de evaluare" permiţând Supervizorului să "reţină temporar" diferenţe din certificatele de plată, folosind "listele de cantităţi din Documentele Antreprenorului, măsurarea acestor cantităţi real executate şi preţurile unitare".

În ciuda clarităţii textelor legale mai sus-citate, autorităţile contractante tind să interpreteze de multe ori restrictiv principiul forfetarului. Când constată, de exemplu, că dintr-o conduct iniţial prevăzută în Documentaţia de atribuire de 100 metri, se execută efectiv în realitate doar 25 metri, aplică logica simplă: "*mai puţine lucrări = preţ mai mic*", ignorând atât art. 1867 Cod Civil, cât şi Clauza 49.1 din HG 1/2018. Această abordare transformă în fapt contractul cu preţ forfetar într-un contract cu preţuri unitare, subminând întreaga filosofie a transferului de risc către antreprenor. Paradoxul este evident: aceleaşi autorităţi acceptă principiul forfetarului când antreprenorul nu poate cere majorări pentru cantităţi suplimentare, dar îl resping când este vorba de menţinerea preţului pentru cantităţi reduse.

Instanţele încep să ofere orientări mai nuanţate prin decizii care caută echilibrul între principiile juridice şi realităţile practice. În acest sens, Curtea de Apel Bucureşti, printr-o decizie de dată recentă, a stabilit că "*prin decontarea sumelor aferente lucrărilor efectiv executate, în conformitate cu prevederile Sub-clauzei 14.6 din Condiţiile Speciale, nu are loc o modificare a*

[1] *49.2 … De asemenea, Supervizorul va folosi o metodă alternativă de evaluare a părţilor din Lucrările Permanente executate la acel moment (inclusiv Documentele Antreprenorului), folosind listele de cantităţi din Documentele Antreprenorului, măsurarea acestor cantităţi real executate şi preţurile unitare transmise de către Antreprenor potrivit prevederilor clauzei 18 [Structura detaliată a preţului] sau alte preţuri unitare relevante, cum ar fi preţuri de piaţă. Dacă aplicarea strictă a metodei prevăzute în Graficul de Eşalonare a Plăţilor ar cauza ca valoarea contractuală a Lucrărilor executate să fie semnificativ mai mari decât valoarea părţilor din Lucrările Permanente executate la acel moment, valoare stabilită de către Supervizor în conformitate cu metoda alternativă prevăzută mai sus, Supervizorul va fi îndreptăţit să reţină temporar această diferenţă din Certificatul aferent de Plată, transmiţând Antreprenorului detaliile justificative. Sumele reţinute temporar vor deven plătibile în măsura în care diferenţa între valoarea Lucrărilor executate evaluată cu metoda stabilită în Graficul de Eşalonare a Plăţilor şi valoarea Lucrărilor Permanente executate stabilită de către Supervizor în conformitate cu metoda alternativă prevăzută mai sus se reduce. Orice sold rămas reţinut temporar în conformitate cu prevederile prezentei subclauze va deveni plătibil în primul Certificat de Plată emis după aprobarea Recepţiei la Terminarea tuturor Lucrărilor.*

preţului contractului (preţ forfetar) în sensul reducerii acestuia". Această soluţie operează o distincţie esenţială între mecanismul de certificare a plăţilor intermediare, şi caracterul forfetar al valorii globale, care trebuie menţinut.

Tensiunea dintre clarităţile teoretice şi complicaţiile practice persistă, şi, in pofida consacrării explicite a preţului forfetar în cadrul legislativ, experienţa din teren arată că nu principiile generale sunt cele care lipsesc, ci coerenţa în aplicarea lor. Pentru profesioniştii implicaţi în contractele publice — autorităţi, operatori economici, consultanţi sau instanţe — devine esenţial să consolideze o practică unitară, în care echilibrul economic al contractului trebuie protejat, iar parametrii contractuali sa rămână stabili pe întreaga durată a executării contractului. În absenţa unei astfel de coerenţe, preţul forfetar riscă să devină o aparenţă juridică — enunţată formal, dar golită de conţinut practic.